

İktidar Nedir?

Yazar: Byung-Chul Han

Çeviren: Mustafa Özdemir

Yayın Evi: İnsan Yayınları, 2020, 128

Gözde Aykut¹

1. Giriş

1959 yılında Güney Kore Seul’de dünyaya gelen Byung-Chul Han, bir filozof ve kültür teorisyenidir. Lisans öğrenimini Kore Üniversitesinde, doktorasını Freiburg Albert Ludwigs Üniversitesinde tamamlamış ve akademik kariyerine Berlin Sanat Üniversitesinde profesör olarak devam etmektedir. Bir filozof olan Han, kimi zaman kitaplarında içinde yaşadığımız neoliberal toplumu Nietzsche, Foucault, Freud, Heidegger gibi önemli isimlerin kavramları üzerinden, kimi zaman ise bu kavramlara eleştirel bir tutum sergileyerek, hem makro hem de mikro düzeyde analiz etmeye çalışmıştır. 2015 yılında Açılım Kitaptan çıkan “Yorgunluk Toplumu”, kapitalizm ile birlikte değişen yaşam biçimleri üzerine bir değerlendirmedir. 2016 yılında Metis Yayınları tarafından Türkçeye çevrili yapılan “Şiddetin Topolojisi”, ilk dönemlerden günümüze değin, şiddetin değişen tarihsel formlarına dikkat çekmeye çalışmıştır. Şiddetin insanlık tarihi boyunca varlık göstermesini Hardt, Negri, Deleuze ve Freud gibi önemli isimler üzerinden değerlendirmeye almıştır. Han’a göre “Şiddetin Topolojisi”, “Yorgunluk Toplumu” kitabında tartıştığı konularla benzerlikler göstermektedir. Şiddeti doğuran şey, öznenin başarı ve performans odaklı yaşama zorlanmasından kaynaklanır. Ona göre şiddet azalmaz, çünkü toplum tarafından artık içselleştirilmiştir. 2017 yılında Metis Yayınları tarafından Türkçeye çevrilen bir diğer kitap ise “Şeffaflık Toplumu”dur. Bu eserinde Han, neoliberal toplumda bireyi şeffaflık kavramı ile açıklamaya çalışmıştır. Şeffaflığın bireyi tam anlamıyla biliniyor yaptığı, dolayısıyla bu durumun bir şiddet doğurduğu ve nihayetinde kavramın ideolojik bir yönünün olduğunu anlatmaya çalışmıştır. 2018 yılında biri Metis Yayınlarından, diğeri ise İnsan Yayınlarından “Zamanın Kokusu”

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye, gozde.aykut03@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1734-5147

ve “Güzeli Kurtarmak” adlı iki eseri Türkçeye çevrilmiştir. “Zamanın Kokusu”nda, zaman üzerinden yapılan şikayetler her ne kadar zamanın hızlı aktığına yönelik olsa da Han yaşanan sıkıntının temelinde zaman krizini görmez. Problemin temeline dağınık zamanı koyar. “Güzeli Kurtarmak” adlı kitabında ise pürüzsüzlüğü çağımızın önemli bir referans noktası olarak görür. Pürüzlü olmak gerçeğin kendisi ile ilgili iken pürüzsüz olmak güzel olanın vazgeçilmez ölçütü olarak değerlendirilmektedir. “Eros’un İstırabı” ve “Psikopolitika: Neoliberalizm ve Yeni İktidar Teknikleri” kitapları, 2019 yılında Metis Yayınlarından çıkmıştır. “Eros’un İstırabı” kitabında Han, düşünme eylemini kitabın merkezine koyar. Fakat düşünme ancak bir dost ile mümkündür ki birey için bu dost en iyi şekli ile Eros’dur. Çünkü Eros, bir diğerine duyulan haz ile düşünceyi mümkün kılar ve tekrara düşmekten korur. “Psikopolitika” kitabı, “Şiddetin Topolojisi” kitabı ile tartışılan konular noktasında benzerlikler taşımaktadır. Buna göre performans öznesi haline gelen bireyin kendini özgür sanması fakat gerçekliğin bu durumdan farklı olması söz konusudur. Performans öznesi her ne kadar karşısında kendisini zorlayan bir güç göremese de bireyde kölelik öyle bir hal almıştır ki artık kendini gönüllü olarak sömürmesi noktasında mutlak bir köledir. Son olarak, 2020 yılında İnsan Yayınları tarafından “İktidar Nedir?” adlı kitabı Türkçeye çevrilmiştir. Kitap, içindekiler kısmındaki başlıklar dikkate alınarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

2. İktidarın Mantığı

Han, iktidar kavramını tanımlamaya çalışırken, *Ego* (öz-benlik) ile *Alter* (ötekinde) arasında bir nedensellik ilişkisi kurmaya çalışmıştır. “*Ego*, iktidar: *Alter* kendi iradesine rağmen belirli bir davranışı etkileyen nedendir” (s.9). *Ego* ve *Alter* arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Bir taraftan *Ego*’nun gücü yani iktidarı *Alter*’e sınırlar çizerken, diğer taraftan *Alter* öteki olması sebebiyle *Ego*’nun gücüne zarar verebilir. Fakat şiddet bu karşılıklı ilişkide sert bir şekilde ortaya çıkmaz. Han’ın bu kitabında da diğer kitaplarında yer alan iktidar üzerine söylemlerinde yer alan ifadelere benzer bir çözümleme yer alır. İktidar, sadece öteki olanı yok etmek için bir enerji harcamaz. İktidar, kendini direnci kırmak ile sınırlandırmaz. İktidara karşıt bir iradenin oluşması ve bunun yüksek sesle çıkıyor olması aslında iktidarın zayıflığının alamet-i farikasıdır. İktidarın gücü, onun sakinliğinden ve sessizliğinden gelir. Han’a göre iktidar, bireyi ve toplumu “zorunda olma” durumundan “istiyorum” durumuna yönlendirir. Dolayısıyla ötekini yok saymaz, aksine varlığını kabul eder. Çünkü ötekinin geleceğini inşa etmek ister. Ötekinin geleceğini inşa edebilmek, onu yok saymaktan daha kârlı bir iştir. Fakat tüm bunlara rağmen Han, iktidar kavramının basit bir aritmetiğin sonucu olmadığını ifade eder. İktidarın ötekini yok saymayıp onun geleceğini inşa etme arzusu ya da bireyi gönüllü “istiyorum”a yönlendirmesi, varlığının tam anlamıyla garantisi değildir.

İktidarın varlığına, kendinden daha az güçlü direnişte zarar verebilir. Bu durum iktidarın kendinden daha az güçlü olana da kulak vermesi gerektiği anlamına gelir. En nihayetinde Han, *Alter* ve *Ego*'nun birbirine olan bağına dikkat çeker. Sadece *Alter*, *Ego*'dan bağımlı değil aynı zamanda *Ego*'da *Alter*'e bağlıdır. Bunun yanında iktidarın yapısı diyalektik bir oluşumu temsil eder. Bu yapı iktidarın astlar ve astların iktidar ile olan ilişkisini içerir.

Han, iktidar analizi yaparken, aynı zamanda Luhmann'ın iktidar analizi ile de bir karşılaştırmaya girer. Her iki isim de iktidarı, hızlı iletişim akışı sağlayan bir unsur olarak görür. Luhmann iktidarın “olanaksız seçim kombinasyonları gerçekleştirme olasılığını arttırmanın bir fırsatı” (s.14) olduğunu ifade eder. Bu fırsatın kendisi iktidarın kendisi ile iktidarın gücüyle karşılaşanlar arasında bir iletişim akışı sağlar. Han gibi Luhmann'da her zaman “hayır” diyen bir iktidar yerine “evet” diyen bir iktidarın iletişimi güçlendireceğine inanır. Fakat Han'ın iktidar yaklaşımı Weber'de yerini eleştiriye bırakır. Çünkü Weber iktidarın şekilsiz olduğunu iddia eder. Bunun aksine Han, iktidarın bir şeklinin olduğunu, şekilsiz bir iktidar tahayyülünün kavramı sınırlandırmak olduğunu ifade eder. Her ne kadar iktidarın kendi içindeki aritmetiği onun şekilsiz olduğu algısını uyandırır da durum Weber'in ifade ettiğinden farklıdır.

Han, Luhmann'ın iktidar teorisini belli noktalarda problemlili görür. Ayrıldıkları en önemli noktayı ise *Alter* ve *Ego* üzerinden anlatmaya çalışır. “Alter'in ‘evet’i, kaçınılmaz olasılığına dair herhangi bir değerlendirme olmaksızın, Ego'nun kararını teyit edebilir. Ego'nun gücü, Alter'in ‘öyle olsun/nasıl isterseniz’ ifadesini içermeyen ‘evet’iyle zirveye ulaşır. Luhmann'a göre ise iktidar uygulaması her zaman ‘öyle olsun/nasıl isterseniz’ ifadesine dayanır” (s.19). Han'ın eleştirdiği bir diğer husus ise Luhmann'ın iktidarı seçime ve bir karara bağlı kılmasıdır. Han, seçimin iktidar temelli yapılmadığı müddetçe problemlili olduğu görüşünü savunur. Son olarak Han, bu başlık altında iktidar üzerinden değerlendirmeye yer verdiği bir başka tartışma ise kullanılan şiddetin, devam eden iletişimin bir parçası olduğu hususudur. Şiddetin açık hale gelmesi demek iletişimden kopması demektir. Oysa ki iktidar şiddetten daha fazlasıdır.

3. İktidarın Semantiği

Han, bu başlık altında iktidarı çıplak şiddet analizinden, anlam ilişkisine yönlendirir. Bir şeylerin tesadüfen yan yana duruyor olması bir anlam üretmez. Anlam başka şeylerle birleştiğinde ve daha da önemlisi yapılandırıldığında kendini var eder. Bunun yanında yapılandırılmış olan bu şey ilişkisel sürekliliğe dahil edilmelidir. “Dolayısıyla anlam, bir ilişki ve bağlam olgusudur” (s.31). Dolayısıyla iktidarda kendisini bir anlam ilişkisi içerisinde var etmelidir. Han, iktidarın anlam ile olan ilişkisini

Nietzsche'nin değerlendirmelerine yer vererek analiz etmeye çalışmıştır. Nietzsche için anlam, gücü temsil eder. Gücü ise 'iletişim kurmak' için önemlidir. nkn iletişim, Nietzsche tarafından iktidarın irade üzerindeki baskısı olarak tanımlanır. Bununla birlikte adlandırmayı iktidarın gücü noktasında önemli görür. Bu yüzden dil önemlidir. Dil şeyleri adlandırır, onun nasıl olması gerektiğini söyler. şeyleri adlandıran gücü, onun anlamına da yn vermiş olacağından, her kelime bir iktidardır. İktidar anlamlı olmayı gcl kılar. Fakat Han, Nietzsche'i anlam ile ilgili tüm süreçleri iktidar üzerinden yorumlaması noktasında sıkıntılı görür.

Foucault'da ise iktidar, Nietzsche'nin tanımlama ve analizlerinden çok daha geniştir. Foucault, iktidarın algılanış biçimine dikkat çeker. İktidar, yalnızca yasaklar koyan, baskılayan bir aygıt olarak değerlendirilmektedir. Foucault, iktidarın baskı aygıtı olarak algılanmasının ağdaş söylemle bir ilgi-sinin olmadığını ifade eder. İktidarın bu şekilde algılanmasında Hegel, Freud ve Reich gibi isimlerin rolü olduğunu dile getirir. Foucault, bu isimlerin aksine iktidarın üretken bir yapıya sahip olduğunu düşünür. İktidar bir şeyleri yok etmek yerine onların gelişimine destek sağlamak ve onları düzenlemek ister. Bu iddiasını beden ve iktidar ilişkisi üzerinden gösterir. nkn iktidar beden üzerinden haz üretir, söylem geliştirir ve bir bilgi ortaya koyar. Bu bir durumda iktidarın var olma mücadelesinin bir parçasıdır. Aynı zamanda iktidar, ürettiği anlam ile cinsel bir bedeni de üretir. Bu yüzden Foucault için beden çıplak değildir nkn o, iktidarın gücünü yansıtan anlamları taşır. Han, Foucault'un c iktidar teknolojisinden bahsederek kendi iktidar tekniğini analiz etmeye devam eder. Buna göre Foucault'un ilk iktidar teknolojisi, egemen iktidar ile ilgilidir. Bu teknoloji daha ziyade iktidarın kendisini en sert şekli ile göstermesi ile ilgilidir. Gerek intikam ve öfkesi ile gerek kazandığı zafer ile net bir iktidardır. İkinici iktidar teknolojisi doğrudan yasalarla ilgili olandır. Burada yasa herkesin zihninde bulunur ve bu sayede iktidar semboller ve fikirler üretir. Elbette bu durum iktidarın varlığını din tutar. Son olarak, cnc iktidar teknolojisi olan disipline dayalı özne analizi ise aslında Han'ın da neoliberal toplum analizlerinde ve diğer kitaplarında sık sık üzerinde durduğu bir husustur. Burada iktidar gizli ve sessiz olarak, fikirler üzerinden nüfuz etmeye çalışır.

Han, başlığın son kısımlarında Bourdieu'nun habitus kavramı üzerinden iktidarı değerlendirmeye tabi tutmuştur. Kısaca bahsetmek gerekirse, Bourdieu'da kavram, bireyin toplumsal dünya ile ilişkisini kuran zihinsel ve bilişsel yapıyı temsil eder. Han, kavram üzerinden iktidar gerçekliğini değerlendirmiştir. İktidar mutlak bir baskı şeklinde ortaya çıkmaz; fakat varlığını sembolik düzeyde gösterir. Burada önemli olan şey aynı habitus içerisinde yer alan grubun ortak bir görüş etrafında toplanmasıdır. Fakat, bu habitus içerisinde yer alanlar kendiliğinden oluşan bir düzenin içerisindeymiş gibi tutum sergilerler. İktidar analizinde habitus her ne kadar mikro bir düzey olsa da nüfuz ettiği alan makro düzeyde ulusal kültürün tamamıdır.

4. İktidarın Metafiziği

Han'a göre, iktidarı şiddet ve baskıdan kurtaran onun hareket uzamının olmasıdır. Özellikle Foucault'un hedonistik iktidar kavramı, iktidarı daha canlı ve hareketli bir alana kaydırır. Heidegger ise iktidarı, güç arzulayan bir unsur olarak değerlendirir. İktidarın bu arzusu azalıp varlığını devam ettirse bile tam anlamıyla iktidar değildir. Foucault, iktidar arzusunun artmasını oyunun olanaklarına bağlar. Bunun olmadığı toplumlarda iktidara ait bir zevk yoktur. İktidarı ayakta tutan şey iktidarın ilerleme ve kendini aşma şeklidir. Bu durum, iktidarın kendi alanını genişletmesi hususunda önemlidir. Çünkü iktidarın alanı genişledikçe gücü büyüyecektir.

İktidarın metafizik yaklaşımında, özellikle iktidar ve öteki ilişkisi üzerinde durulmuştur. Fakat iktidarın öteki ile olan ilişkisi aslında onun dolayım yapıları ile doğrudan ilişkilidir. Çünkü iktidarın zayıf dolayım yapılarına sahip olması demek öteki üzerinde bir baskı sistemi geliştirmek demektir. Dolayısıyla bu durum bir şiddet doğurur. Ötekinin bir iradesi vardır fakat iktidar sahibi kararını ötekine rağmen uygular ve öteki yani iktidarın gücüne maruz kalan, istenileni yapmak durumunda kalır. İktidarın gücü ve varlığı ise öteki tarafından engellenmediği sürece devam eder. İktidar ötekinde, kendinde olma becerisi gösterebiliyor ise bu iktidarın başarısıdır. Ötekine yolculuk kendine yolculuktur. Fakat ötekinde kendisiyle birleşme imkanı olmayan varlık, negatif gerilimde yok olur.

Hegel'de ise güç dinamik bir perspektif ile yorumlanmaktadır. Hegel, öteki ve iktidar ilişkisini ruhun aktivitesi üzerinden yorumlamıştır. Ruh, tasarımda ve sezgide olmak üzere ikiye ayırmıştır. Tasarımda ruh, sezgide ruha göre daha dışa dönük özgür ve kendindedir. Tasarım ruh, aynı zamanda sezgiye de sahip olduğundan, özel kalmaktan ziyade kapsayıcı ve geneldir. Tasarımda düşünce, bilinç ve kendinde olma durumu söz konusudur. Fakat sezgide ruh, tam olarak kendinde değildir. Han'a göre ruhu özgür kılan şey düşüncedir ve bu noktada Hegel ile ortak bir paydada buluşur. İnsan ancak ötekinden kendine dönebildiği ve kendinde olduğu müddetçe özgürdür. Ötekinin ortadan kalkması da düşünen ruhun varlığı sayesinde olacaktır.

İktidarın semantiği başlığında Han, iktidarın anlam ve dil ile olan ilişkisini Nietzsche ve Foucault üzerinden değerlendirmiştir. İktidarın metafiziği başlığında ise kavram ve iktidar ilişkisini Hegel üzerinden değerlendirmeye alarak, iktidar-öteki ve iktidar-ruh ilişkisine yer vererek çözümlenme yapmıştır. Kavram, Hegel için bir iktidardır. Kavram, kapsayıcı ve genel olmasından dolayı şiddetten yoksundur. Bu noktada gerçeklik önemlidir çünkü gerçekliği şeffaflaştırın şey kavramın kendisidir. Kavramın gerçeklik ile olan ilişkisi hakikati doğurur. “Dolayısıyla şöyle denebilir: hakikat iktidardır” (s.65). Han'a göre kavram

özgürdür, fakat kavramın özgürlüğü ötekine itaat etmediği müddetçe devam eder.

5. İktidarın Politikası

İktidarın bir de politikası vardır ki Han bunu Carl Schmitt üzerinden örneklendirmeye çalışmıştır. İktidarın politikası olağanüstü durumlarda kendini ciddi anlamda hissettirir. Çünkü olağanüstü hal yasal olanın bir kenara çekilmesidir. Fakat yasanın geri plana düşmesi devletin varlığı için bir tehdit oluşturmaz. Aksine devlet varlığına devam eder. Egemen olan yasal olanın üzerinde olduğundan, bir öznellik söz konusudur. Kendini gerçekleştirmek isteyen bir öznellik. Egemen olan ‘evet’ diyebilme gücüne sahip olmalıdır. Hegel’de durumu böyle değerlendirir. “Hegel, hükümdar olabilmek için, ‘evet’ diyecek birinin olmasının yeterli olacağını savunur. Kast edilen ‘resmi kararın zirvesi’, özellikle ‘evet’iyle yasanın geçerli olmasını sağlayan resmen egemen olandır. Bu ‘evet’, egemenin olağanüstü halde yasal normu askıya aldığı ‘hayır’ın tam karşılığıdır” (s.74).

Peki egemenin buradaki durumunu evet üzerinden nasıl açıklar Han? Burada durum tamamen egemenin gerçekleştirdiği eylem ile isminin anılması ve bununla birlikte egemenin isteme eylemi ile ilgilidir. İsim zirveyi temsil eder, kararı veren odur. Kendine dair kararlılığını devletin varoluşu ve devamı üzerinden değerlendirir. Dolayısıyla ismin, olağanüstü halde verdiği hayır kararı ya da cevabı sürekli olarak tekrarlanan evetten daha ciddi ve sarsıcı bir etkiye sahiptir. Fakat ismin ‘evet’ ya da ‘hayır’ demesi sadece olağanüstü durumlarda ortaya çıkmaz. Aynı zamanda normal durumlarda da kendini gösterir. İktidar sahibi olan kişinin bir ‘bekleme salonu’ vardır. Bu salon, iktidarın yan odalarından birindedir. Bu bekleme salonunu hizmetçiler, iktidarı sarsmak isteyenler, doğru olmayan söylemler üretenler, metresler, özel doktorlar ve itirafçılar oluşturmaktadır. Bekleme salonu, iktidarda pay sahibi olmak isteyenlerin oluşturduğu bir yeri temsil eder. Bu bekleme salonu iktidarı dış dünyadan koparır. İktidar iletişimi bekleme salonu üzerindikilerden gerçekleştirir ve elbette artık sadece bekleme salonunda bulunanlara ulaşabilirsiniz. İktidarın kendisine değil. Ortaya insan gücünün kendinde olmaması durumu ve yabancılaşma tehlikesi çıkar. Bekleme salonu ihtiyaç halinde bir ön koridora ya da lobiye dönüşür. Bu başka iktidarın bekleme salonları anlamına gelir. İktidarı ifade etmek için kullanılan bekleme salonu kavramsallaştırması, akla Simmel’in aslanlar ve tilkilerini getiriyor ki her ikisinde de iktidar üzerinden benzerlikler görmek mümkün.

Han, iletişimsel iktidarın gücünün önemli olduğu notunu düşer. Bunun için Arendt’in köle-efendi söylemlerini kullanır. En despotik yönetimlerde bile köle sahiplerinin birbirleri ile olan iletişimi ve örgütlenmesi bir iktidarın gücünü temsil eder. Dolayısıyla kolektif bir yapı çerçevesinde hareket edilmesi

önem taşır. Çünkü ‘kendini isteyen’ ve ‘kendine’ olan bir kendilik gücü ortaya çıkar. Kölelerde bu denli bir iletişim gücü ve kolektif bir yapının gelişmemiş olması, köle sahiplerinin ise üstün bir organizasyon gücü ve iletişime sahip olmaları, onları bir güç haline getirmiştir. Fakat bu durum iletişimsel bir iktidar biçiminden ziyade kolektif iktidar biçimiyle ilgilidir. Han, iletişimsel iktidar üzerine fazlasıyla eğilmiş olmasına rağmen, iktidar ve strateji arasındaki ilişkiyi göremediği için Habermas’ı eleştirir.

6. İktidarın Etiği

Han, iktidarın etiği konusunu ‘uzamlaştırma’ kavramı üzerinden değerlendirmeye almıştır. Dünyayı bir uzama dönüştürmek mümkündür. Bu toprak parçasının edinimi ile ilgilidir. Schmitt, bunu bir düzen olarak ifade eder. Heidegger ise ‘ort’ dan bahseder. Ona göre ‘ort’ mızrağın ucunu temsil eder. Heidegger’de önemli olan mızrağın ucunun yükseği temsil etmesidir. Öteki türlü uç, şiddet üretir; fakat Heidegger bu kısım ile çok ilgilenmemiştir. Ort toplu olanda varlık bulur. Bu varlık buluş toplu olana kendine dönme imkanı sağlar. Uzam bir süreklilik oluşturur bunu ise kendine çekiş ile yapar. Han ise küreselleşme ile birlikte uzamlaşmanın da değiştiğini ifade eder. Çünkü küreselleşme, iktidarın eskiye nazaran daha sıkı olan bölgesel bağlarını gevşetir. İktidar, süreç içerisinde bölgesel uzam ile birlikte dijital uzamda da uzamlaşmaya başlar. Özellikle küresel çağda, bölgesel yani bir alanı bir yeri ifade eden uzamdan ziyade, dijital alanda uzamlaşma dikkat çekicidir. Bu dijital alan, yani dijital bir toprak edinimi demektir. Fakat iktidarın varlık mücadelesi çerçevesinde ikisi arasında bir fark yoktur. İktidar için önemli olan her iki alanda da uzamlaşmaktır.

Han, Foucault’un iktidar etiğine yönelik söylemlerine bu başlık altında eleştiri getirmiştir. Foucault, özgürlük fikrinin varlık gösterdiği bir iktidar tahayyülü geliştirmiştir. Foucault, özgür bir karar verme doygunluğuna ulaşıldığı noktada bir iktidar ilişkisinin olmadığını ifade eder. Köleyi bir iktidar ilişkisi kapsamında değerlendirmez. Çünkü köle, zincire vurulduğu anda iktidar ilişkisi ortadan kalkar. Halbuki Han, zincire vurulmuş kölenin bir özgürlüğü ve bir iktidar ilişkisinin olduğunu savunur. Köle zincire vurulsa bile ölüm tehdidi ile karşılaşması pahasına ‘hayır’ deme özgürlüğü vardır. Hatta ve hatta kendi özgür iradesi çerçevesinde ‘evet’ noktasında, iktidar ile aynı noktada bile buluşabilir. Bunların hiçbiri Han’a göre iktidarın varlığını ortadan kaldırmaz. Fakat köle iktidarın hem ‘evet’ hem de ‘hayır’ olmak üzere her türlü emrine karşı çıkar ise işte o zaman hakim güç iktidarını kaybeder. Dolayısıyla aktif olmayan bir durumda iktidar ilişkisinin bahsedilmesi mümkün değildir.

Foucault’u özgürlük ve iktidar süreçlerini birleştirme çabasından dolayı eleştiren Han, Foucault’un

iktidarı sürekli bir mücadele şekli içerisinde değerlendirmesi noktasında ise Hegel'den ayırır. Çünkü Hegel, “özgür iktidar” konusunda dolayım ve uzlaşmayı karşılıklı bir ilişki noktasında değerlendirir. Tüm bu değerlendirmeler kapsamında, Foucault'un iktidar etiği kendiliğin sorumluluğu ile ilgilidir. Daha öncede ifade edildiği gibi iktidarın kendisi bir kendiliktir. Nietzsche ise iktidarı sadece davranış ile ilişkilendirmez. Kitapta yer alan ifadeyle “bir yaşam prensibi durumuna yükseltir” (s.105). Bunun yanında Nietzsche “avam” ve “despotik” olan üzerinden bir değerlendirme yapar. Asil olanın karşısına avamı koyar ve soylu ile zorba iktidar arasında bir ayırım yapar. İktidar asillğe bürünerek avamı yok eder; fakat bunun güç ile ilişkisi yoktur. Aksine bunun iktidarın doygunluk hissi ile bir ilişkisi vardır. Han'a göre iktidarda bir eksiklik hissi vardır. Bu his de doygunluk ile ilişkilidir.

Sonuç olarak Han, “İktidar Nedir?” adlı kitabında *Ego* ve *Alter* üzerinden mikro düzeyden makro bir alana geçerek, gerek iktidar-birey ilişkisi üzerinden, gerekse çevirmeninde ifade ettiği gibi kurumsallaşan ve toplumsallaşan bir iktidar analizi üzerinden değerlendirme yapmıştır. Kitabında iktidar üzerinden yaptığı çözümlerinde diğer kitapları ile ortak noktalar bulunmaktadır. Özellikle Foucault'un iktidar analizine dair eleştirilerini kimi zaman eksik kimi zaman ise yanlış bularak, iktidar kavramının Foucault'un seksenli yıllarda kullandığı şekli ile tanımlamanın mümkün olmadığını ifade etmiştir. Küreselleşme ile birlikte iktidara atfedilen kavramların çözümlemesindeki değişiklikleri ise bu farklılığın bir sonucu olarak değerlendirmiştir. Kitaplarının hızla Türkçe tercümelemlerinin yapıldığı Han, yazmış olduğu metinlerle hem alanda eksik kaldığını düşündüğünü olguları tanımlamak adına literatüre kazandırdığı kavramlarla hem de son dönem düşünürlerine getirdiği eleştirilerle alana önemli katkılar sunmuş bir isimdir. Han'ın Türkçeye çevrilen son kitaplarından biri olan “İktidar Nedir?” adlı eseri de *Ego* ve *Alter* kavramları üzerinden iktidarın tanımlanmasına yönelik farklı bir bakış açısının geliştirilmesine yardımcı olmuştur. Kitapta iktidarın bir anlam ilişkisi çerçevesinde ele alınıyor olması da sosyal bilimler alanında iktidara dair söylemlere farklı bir perspektif kazandırması noktasında ciddi katkılar sunmuştur.